

יתרה שלילית ברישומי מלאי של פריט מתהווה לאחר קליטת שובר על ניפוק בכמות העולה על הכמות הרשומה באותה עת במחשב. על פי הנוהל הקיים יש לטפל ביתרה שלילית מיד עם היווצרה. בדיקת דו"ח של בסיס משנה חלפים במרכז ציוד לחימה, ליום 3.11.1977, שפורטו בו 1,404 פריטים, העלתה, שלגבי שלושה פריטים נוצרה יתרה שלילית עוד בשנים 1974—1975; לגבי 51 — בשנת 1976; לגבי 323 — במחצית הראשונה של 1977; מיולי עד מועד הפקת הדו"ח נוצרו יתרות שליליות לגבי 1,027 פריטים נוספים. הועלו ליקויים בשיטת המעקב אחר קליטת שוברי תיקון במחשב.

בדו"ח מחשב ליום 30.6.1979 נמצאו 1,796 פריטים שיתרתם שלילית. לגבי 85 מהם נוצרה היתרת השלילית במחצית הראשונה של 1978 ולגבי 220 — במחצית השנייה של 1978. המעקב אחר קליטת שוברי התיקון נעשה כנדרש, במגמה להבטיח שכל הפרטים המתוקנים יוכנסו למחשב באופן מדויק.

יתרות מלאי לא נכונות גורמות שיבושים בהערכות מצב שונות ועיוותים בנושאי ביצוע, כמו ניפוק אוטומטי ועיתוד לצורכי הרכשה. בדצמבר 1977 העביר מענ"א למטכ"ל/אג"א הצעה לפקודת מטכ"ל, שנועדה לרכז את נושא הטיפול ביתרות שליליות, ולהחמיר בהוראות בדבר דיווח אמין על נתונים.

בפברואר 1978 הוציאה מענ"א הוראה בנדון, המפרטת את דרך הטיפול ביתרות שליליות. בהוראה נקבע, שמענ"א יבטל יתרות שליליות לאחר חצי שנה מעת היווצרן. באוגוסט 1979 הודיע מפקד מענ"א למטכ"ל/אג"א, שלדעתו השיטה של ביטול היתרות אינה מהווה תמריץ ליחידות לטפל ביתרות שליליות, והציע שיטה חדשה שלפיה יהיה טיפול, ברמת הפיקוד בלבד, בפריטים שיתרתם שלילית ורק עד חצי שנה מומן היווצרה. לגבי התחשבות ישירה עם היחידה לא יהיה טיפול בפריט שבו יתרה שלילית עד לתיקון הרישום. בספטמבר 1979 הודיע מטכ"ל/אג"א למשרד מבקר המדינה, שהוחלט להפעיל את ההצעה החדשה של מענ"א.

יחידות דובר צה"ל

דו"ח שנתי 28, עמ' 807

ארגון היחידה

דובר צה"ל (להלן דו"צ) מקיים נציגויות בירושלים ובצפון הארץ. פקודת הארגון של דו"צ קבעה, כי קציני שלישות בפיקודים המרחביים ישמשו נציגי דו"צ בפיקודים ותהיה להם זיקה ישירה לדובר בעת רגיעה; קביעה זו לא הופעלה.

בינואר 1979 ביקש דו"צ ממטכ"ל/אכ"א את אישורו לשינוי התקינה בנושא הנציגויות, בהתאם למצב בפועל. עד ינואר 1980 לא חל שינוי במצב ועל אף הפנייה לא אושרה בקשת השינוי.

לא היו בידי דו"צ נהלים עדכניים בתחומי פעולתו, להוציא נוהל בעניין גיוס חירום של היחידה. בין הנהלים שהיו חסרים היה נוהל שהפרקליט הצבאי הראשי המליץ עליו, בדבר הגדרת האחריות של צה"ל במקרה של תאונה או פגיעה בכתבים או באורחים אחרים של יחידת דו"צ.

בביקורת המעקב, שנערכה בנובמבר 1979, נמצא, שנקבעו נוהלי עבודה של הענפים הפועלים במסגרת דו"צ, להוציא נוהל הגדרת האחריות של צה"ל במקרה של תאונה או פגיעה בכתבים או באורחים של יחידות דו"צ. בינואר 1980 הודיע דו"צ למשרד מבקר המדינה, שטיטת נוהל אושרה עקרונית על ידי נציג משרד הביטחון ונציג הפרקליט הצבאי הראשי והיא מסדירה את אחריות צה"ל במקרה של פגיעה; הנוהל יופץ עד סוף מארס 1980.

ארגון היחידה בשעת חירום

באפריל 1975 אישר שר הביטחון ארגון מחדש של יחידת דו"צ לשעת חירום. חלק מהנחיות הארגון מחדש לא בוצעו: לא מונו נציגי הגופים, שאמורים היו להיות מיוצגים במוקד ההסברה; לא נקבעו הנחיות להפעלתו ולא תורגלה הפעלתו; לא פורסמו נוהלי עבודה לשילוב השידורים של הרדיו והטלביזיה.

בינואר 1978 פורסם נוהל לשילוב שידורי הרדיו והטלביזיה, אך לא חל שינוי לגבי מינוי נציגים למוקד ההסברה, ולא נקבעו הנחיות להפעלתו.

בשנת העבודה 1976 השתתפו באימונים פחות ממחצית מחוליות הסיקור, שהוצמדו לאוגדות. החוליות האחרות אף לא ערכו סיורי היכרות באוגדותיהם וכמחציתן לא השתתפו באימונים גם ב-1975.

מאז 1977 השתתפו כל חוליות הסיקור בתרגיל אוגדתי אחד או בשניים, להוציא חוליות הסיקור של חיל האוויר וחיל הים.

כוח אדם

תקן יחידת המילואים של יחידת דו"צ כלל 435 איש, מהם 152 קצינים; במארס 1977 היו במצבה 618 איש; מהם 174 קצינים; ובכלל זה 90 עובדי רשות השידור, שהוצבו ליחידת דו"צ שלא על פי התקן. בספטמבר 1977 הוגשה דרישה לקבוע תקן למערכת השידורים בשעת חירום.

באוקטובר 1979 אושר תקן של 731 איש ליחידת דו"צ, 253 מהם קצינים. בתקן נכללו תפקידיהם של עובדי מערכת השידורים לשעת חירום. בנובמבר 1979 היו במצבה 574 איש, 164 מהם קצינים. היחידה החלה לקלוט חיילי מילואים חדשים.

בשנת העבודה 1976 הועמדו לרשות היחידה 4,000 ימי שירות מילואים, שנוצלו במלואם על ידי גיוסם של 276 איש לשירות פעיל. הביקורת העלתה ליקויים בחלוקת נטל שירות המילואים בין חיילי היחידה.

בשנת העבודה 1978 הוקצו ליחידה 4,310 ימי שירות מילואים, שנוצלו במלואם על ידי גיוסם של 435 איש לשירות פעיל. עוד 95 חיילי מילואים של היחידה שירתו 2,850 ימי מילואים ביחידות אחרות. חלוקת נטל השירות במילואים נמצאה סבירה.

הפקת סרטים

דו"צ עסק בהפקת סרטים, בלי שנקבע בהוראות הפיקוד העליון ובפקודות מטכ"ל, שמדור הצילום של דו"צ הוא סמכות להפקת סרטים עבור צה"ל, שנקבעו נהלים בדבר הפקת סרטים באמצעות דו"צ.

באוגוסט 1978 פורסמה פקודת מטכ"ל, שעל פיה מדור צילום והסרטה ביחידת דו"צ הוא גורם מפיק סרטים עבור צה"ל. הפקודה מסדירה את הנהלים בדבר הפקת סרטים לצורכי צה"ל.

הייתה אי התאמה בין סכומי ההוצאה על הפקת סרטים לבין הסכומים, שהגופים המזמינים התחייבו לשלם. תנאי ההתקשרות לצורך עבודות עזר להפקת סרטים לא סוכמו בחוזה, באמצעות משרד הביטחון, ולספקים אף לא נמסר טופס הזמנת עבודה כנהוג בצה"ל. מחוסר טופסי הזמנה, או סדרי בידוק אחרים, לא הייתה אפשרות לוודא, אם הוזמנו השירותים שבעדם נדרש התשלום.

בשנת 1978 עסקה היחידה בהפקת 10 סרטים, וההתחייבות הכספית של הגופים המזמינים הסתכמה בכ-780,000 ל"י. בשנת 1979 התחייבו הגופים המזמינים לשלם כ-5 מיליון ל"י בעד הפקת כ-17 סרטים נוספים. לכל עבודה הוצא טופס הזמנה ולכל הפקה נוהל כרטיס בהנהלת החשבונות. חשבוניות שנבדקו היו מאושרות על ידי הגורם שהוסמך לכך והמזמינים חויבו בהתאם לעלות ההפקה. בנובמבר 1979 העביר משרד הביטחון לידיעת דו"צ את הסכם ההתקשרות עם החברה האזרחית, המבצעת את פיתוח הסרטים עבור מדור צילום והסרטה של יחידת דו"צ.

מניעת שימוש בסמים

דו"ח שנתי 28, עמ' 816

מאז 1973 קיימת בצה"ל ועדה מייעצת למניעת השימוש בסמים (להלן — הוועדה). ראש אכ"א, האחראי לנושא, מינה את קצין רפואה ראשי כיו"ר הוועדה. מתפקידי הוועדה להוות פורום לתיאום מדיניות בין כל הגופים בצה"ל העוסקים בנושא ולגבש נהלים, שיובאו לאישור ראש אכ"א.

בינואר 1979 הודיע ראש אכ"א לקצין רפואה ראשי, כי הוא מהווה סמכות מטה לטיפול בנושא הסמים בצה"ל. ראש אכ"א קבע, כי סמכות מטה של מפקדת קצין רפואה ראשי תקבע בשיתוף עם מטכ"ל/אכ"א. קביעת אחריות המטה נדונה בישיבת הוועדה במאי 1979, אולם עד מועד סיום ביקורת המעקב, בנובמבר 1979, עדיין לא גובשה ולא אושרה כנדרש.

עם מינוי הוועדה נקבע, כי היא תכונס על ידי היו"ר בהתאם לנסיבות אך לא פחות מאשר אחת לשלושה חודשים, אך מאז התכנסות הוועדה ביוני 1978 ועד דצמבר 1979 כונסה הוועדה רק שלוש פעמים: באוקטובר 1978, במאי 1979 ובדצמבר 1979.

בהחלטה שנתקבלה על ידי ראש אכ"א בינואר 1978, נקבע הצורך בריכוז תיקייה מרכזית בנושא ובריכוז הדיווח בידי גורם אחד, שכל הגורמים העוסקים בנושא הסמים יגישו לו את הדו"חות. עד מועד סיום הביקורת, בנובמבר 1979, לא מומשה ההחלטה.

מטכ"ל/אכ"א הודיע למשרד מבקר המדינה, כי בישיבת הוועדה שהתקיימה בדצמבר 1979, הוחלט על הקמת תיקייה במפקדת קצין רפואה ראשי.

נהלים

תפוצת הוראות אכ"א בדבר הטיפול בחיילים נוטלי סמים, שהוצאו בדצמבר 1975, הייתה מוגבלת. הוחלט אפוא להביא את ההוראות לידיעת כל דרגי הפיקוד, באמצעות הוראה של מזכירות הפיקוד העליון, אולם היא אושרה ופורסמה עשרה חודשים לאחר ההחלטה, בסוף אוגוסט 1977.

בחזר מוזכירות הפיקוד העליון מפברואר 1979 נקבע, שפקודת המטכ"ל "אחזקה ושימוש בסמים מסוכנים", מחלפת בפקודה "טיפול בנוטלי סמים או סוחרי סמים", מתוך מגמה למסד נוהלי טיפול בנוטלי סמים או בסוחרי סמים ביחידות. הטיפול של הגורמים השונים העוסקים במניעת השימוש בסמים, מעל לרמת היחידה, מפורט בהוראות קבע למיתקני אכ"א. ההוראה הוצאה רק בחודש דצמבר 1979.

הסברה

במארס 1977 הוחלט על פעולות הסברה במוקדים, שנתגלתה בהם צריכת סמים. ההחלטה לא הוצאה אל הפועל.

בספטמבר 1979 שונתה המדיניות והרמטכ"ל אישר את הקביעה, כי "לא יבוצע מסע הסברה פעילה".

השימוש בסמים

הוועדה המליצה לשחרר מהשירות חיילים, שהוגדרו כספקי סמים וכמכורים לסמים קשים. ראש אכ"א אישר את ההמלצה. לאחר בדיקה שוחררו במאי 1976 21 חיילים.

נבדקו שישה מקרים, שבהם המליץ קצין רפואה ראשי ביוני 1979 על שחרור חיילים משירות סדיר בצה"ל. בסוף אוקטובר 1979 נמצא, כי שלושה מהם עדיין בשירות סדיר.

מאז פברואר 1977 עורכת היחידה לטוקסיקולוגיה צבאית בדיקות דם לאנשים המובאים ללא הכרה לחדר המיון במרכז הרפואי על שם שיבא. מאז החלה בפעולתה ועד אוגוסט 1977 בדקה היחידה 151 חיילים; אצל 87 מהם אובחן מיון יתר של סמים או תרופות.

בראשית שנת 1978 חל שינוי במטלות היחידה, והיא החלה לבצע גם בדיקות עבור משטרה צבאית חוקרת, כגון, בדיקות נוזלים לנוכחות סמים וטביעות אצבעות לגילוי

שרידי חשיש. בשנת 1978 ביצעו בממוצע 1787 בדיקות לחדש. נמצא כי באוגוסט 1979 טיפלה היחידה ב-232 תיקים משפטיים, שלגביהם ביצעו 4,732 בדיקות מעבדה. מאז מארס ועד אוגוסט 1979 בדקה היחידה 107 חיילים, שהגיעו לחדר המיון נטולי הכרה, ואצל 66 מהם אובחן מינון יתר של סמים או תרופות.

מידע על חיילים נוטלי סמים

משטרה צבאית חוקרת ומחלקת ביטחון שדה נוהגות להחליף ביניהן מידע על תיקי חקירה. ברוב המקרים נמשך הטיפול במידע שהועבר, אולם נמצאו מקרים מספר, שהדיווח בין חגורמים לא פעל כתקנו. בעקבות הביקורת עודכנו נוהלי הדיווח בנובמבר 1977.

בביקורת המעקב נבדקו באופן מדגמי כמה פניות של קציני ביטחון בפקידים אל חוליות משטרה צבאית חוקרת בפקידים. בכל המקרים נמצא, כי התקיימה חקירה בעקבות המידע שנתקבל. בחלק מהמקרים אף נפתח תיק חקירה.

באוקטובר 1977 המליצה הוועדה, שראש אכ"א ישקול אפשרות של הקמת מדור מיוחד במשטרה צבאית חוקרת (מצ"ח) למניעת שימוש בסמים. ראש אכ"א הורה לקצין משטרה צבאית ראשי, למנות קצין מומחה, שיעסוק בנושא הסמים. כן גם אושר לתגבר את מערך חוליית הבילוש, שמנתה 10 חוקרים — חיילים בשירות סדיר.

1. בעקבות החלטת ראש אכ"א, בספטמבר 1978, אושר תקן לראש מדור סמים במצ"ח. בביקורת המעקב נמצא, כי התרחב היקף הפעילות של מצ"ח, ופותחו שיטות עבודה חדשות לאיתור משתמשים בסמים, אך תקן ראש מדור סמים לא אויש. סגן מפקד מצ"ח הסביר, כי לא נמצא מועמד בעל כישורים מתאימים, ולפיכך נוהל הנושא באמצעות מדור זיהוי פלילי במצ"ח.

2. תקן חוליית הבילוש הוגדל ל-15 חיילים, ובמהלך שנת העבודה 1978 היו 61 חקירות מהן כ-90% בנושא סמים, ובי-27 נתגלו עבירות. נעשו פעולות מניעה, שכללו פשיטות פתע בבסיסי צה"ל. החל ביוני 1979 השתתפו שני חיילים בקורס כלבנים של משטרת ישראל. עם סיום הקורס מפעילה משטרה צבאית חוקרת כלבי גישוש משלה.

3. 469 מבין 4,255 תיקי חקירה, שפתחה משטרה צבאית חוקרת בשנת העבודה 1978, נגעו לענייני שימוש בסמים, ובהם נרשמו 878 חשודים. בשנת 1977 נגעו 340 תיקים לענייני סמים ונרשמו בהם 576 חשודים. מאפריל עד אמצע אוקטובר 1979 נפתחו 254 תיקים בענייני סמים.

בית סוהר לחיילות

דו"ח שנתי 28, עמ' 820

סדרי כליאה

על פי פקודת מטכ"ל חייבת כל יחידה לפרסם פקודת קבע בדבר משטר המחנה. על מיפקדת בית הסוהר להוציא פקודה לקביעת סדר היום של הכלואות, הזכות לקבל ביקורים, לקבל ולשלוח דואר, והזכות להגוש ערר, בקשת מחילה וקבילות. בחודשים פברואר ומארס 1977 לא נמצאו פקודות קבע בתאי המגורים או בחדר האוכל וחדר העבודה. לפי ההסברים שניתנו, מידע על חובותיהן וזכויותיהן נמסר לכלואות בעל-פה, עם קבלתן בבית הסוהר.

ביולי 1979 נמצא, שפקודות קבע ישנן במשרדה של מיפקדת הכלא, בחדר האוכל, במגורים ובאפסנאות, כנדרש.

מאז דצמבר 1975 לא נרשמו ביקורים מטעם גורמים מפקחים — מטכ"ל/אכ"א, פרקליטות צבאית, קצינת ח"ן וקציני רפואה.

יומן הביקורים מנהל כנדרש ונמצא, שהביקורים נערכו בהפרשי זמן סבירים.

תנאי שיכון ותברואה

תנאי השיכון, של הכלואות ושל סגל בית הסוהר, לא היו בהתאם לתקנות: לא היו בבית הסוהר חדר ביקורים, חדר מעבר לכלואות מתקבלות ותא לבידוד כלואות; הצינוק שימש גם תא-בידוד. מגורי הכלואות היו צפופים בהרבה מכפי שנקבע למגורי חיילים בהוראות קצין רפואה ראשי. לרשותה של משמרת של ארבע מדריכות עמד חדר בשטח של 8 מ² ובו שתי מיטות בלבד ובאותו חדר אוחסנו גם החפצים של כל הסגל. במהלך הביקורת הוספו 20 מקומות לכלואות, אולם לא נפתרה בעיית צפיפות המגורים שלהן. חדר הסגל הוגדל, אולם לא הותקנו בו מיטות נוספות.

ביולי 1979 נמצא, שעדיין אין חדר ביקורים, אך הוסדרה פינת ביקורים, שהופרדה בחלקה במחיצת בד. הצינוק משמש עדיין גם תא לבידוד כלואות. באוגוסט 1979 הוגבלה קיבולת בית הסוהר ל-41 מיטות, במקום 56. בסוף שנת 1978 ניתן לסגל המדריכות חדר נוסף בן ארבע מיטות.

מבני המקלחות לא צופו בחומר שאינו סופג רטיבות, כדרוש על פי הוראות קצין רפואה ראשי, ולא צוידו כדרוש. במהלך הביקורת נצבעו המבנים בצבע עמיד בפני רטיבות, אולם חלק מהציוד החסר לא הותקן.

ב-1979 נמצא, שהותקן הציוד הנדרש במבני המקלחות.

אפסנאות

במצבה של פריטי ציוד שונים היה חסר לעומת התקן; לעומת זאת נמצאו פריטים אחרים, שלא הופיעו בתקן.

ב-1979 נמצא מצאי הציוד מתאים לתקן. מיפקדת הכלא ויתרה על פריטי ציוד תקינים, שלא היו דרושים, ואישור לכך ניתן על ידי ראש ענף כליאה.

טיפול רפואי ואספקת תרופות

קצינת רפואה ביקרה בבית הסוהר אחת ליומיים, לבדיקת כלואות חדשות ולמתן טיפול רפואי. לא קוימה התקנה, שעל פיה יש לבדוק את הכלואות בעת שחרורן.

ביולי 1979 נמצא, שהבדיקות הרפואיות נערכו כנדרש בהוראות.

בתקן בית הסוהר לא הייתה מירפאה ולא נכלל תפקיד של חובש. במשרדי בית הסוהר נמצאו, בארונות פתוחים, כ-53 סוגי תרופות לא נרקוטיות. לא היו רישומים על מלאי התרופות, על מועדי קבלתן ועל ניפוקן. על פי ההוראות, ינופקו תרופות על ידי רופא או חובש, אולם בהעדר חובש נופקו תרופות על ידי המדריכות.

בבית הסוהר הוקמה מרפאת תקנית ובה חובש; נוהל רישום על מלאי התרופות. התרופות אוחסנו בארון נעול, כנדרש.